

לבריאיות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

פרק רביעי התכלת

[במדבר ט"ו ל"ז-מ"א]

ויאמר ה' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על פני בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הפנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאליהם. אני ה' אליהם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אליהם.

[דברים כ"ב י"ב]

גדלים תעשה לך על ארבע פנפות כסותף אשר תכסה פה.

מצוות ציצית

נאמר לבני ישראל, "ועשו להם ציצת על פני בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הפנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת וראיתם אתו".

ומתוך שנאמר, "ועשו להם ציצת על פני בגדיהם" למדנו, **שיש לתת על כנפות הבגד ציציות**, כלומר פתילים.

ומתוך שנאמר, "ונתנו על ציצת הפנף", להקיש את הציצית לכנף הבגד, למדנו שהציצית תהא מאותו מין שהבגד עשוי, כלומר **מפשתים**, [שכן רוב בגדיהם היו מפשתים].

ומתוך שנאמר "פתיל תכלת", למדנו, שתהא הציצית **מצמר צבוע תכלת**, [שכן הוא ביאור תכלת בכל מקום, צמר צבוע תכלת כמבואר במסכת יבמות].

ואם כן יש לתת ציציות של לבן [=פשתים] וציציות של תכלת [=צמר].

לדעת רבי – שני מינים אלו מעכבים, כלומר, אין המצווה מתקיימת, אלא כשייתן ציציות משני מינים אלו, לבן ותכלת, אבל אם נתן ציציות ממין אחד בלבד, לא נתקיימה המצווה, שנאמר בעניין "וראיתם אתו" בלשון יחיד, ללמד שכל האמור בעניין, כלומר פשתים ותכלת, הכל דבר אחד, ואם לא נתן משני המינים, אין זו ציצית, אלא חצי ציצית ולא נתקיימה המצווה.

ולדעת חכמים [=רבי יצחק משום רבי נתן משום רבי יוסי הגלילי משום רבי יוחנן בן נורי] – אין שני המינים מעכבים, כלומר, המצווה מתקיימת גם אם נתן ציציות ממין אחד בלבד, שכשאמרה תורה "וראיתם אתו" בלשון יחיד, הכוונה לכל אחד מהמינים בפני עצמו, שכל אחד בפני עצמו יש בו קיום מצוות ציצית, ולכן, אם נתן ציציות מפשתים בלבד, או מתכלת בלבד, קיים מצוות ציצית. >ואם משנתנו כדעת חכמים, זהו ששנינו, "התכלת אינו מעכב את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת", כי הציצית כשרה במין אחד בפני עצמו.<

סדר הטלת הציציות בבגד

א. ברוב הבגדים [שהם מפשתים].

לדברי כל האמוראים בסוגיה, יש להקדים את נתינת הציצית של הלבן [=פשתים], ואחר כך לתת את הציצית של התכלת [=צמר], שנאמר תחילה, "ונתנו על ציצת הפנף", ללמד על נתינת הלבן, ואחר כך נאמר "פתיל תכלת", ללמד על נתינת התכלת, ומכאן, שיש להקדים את הלבן לתכלת.

אמנם בדיעבד, אם הקדימו את נתינת התכלת לנתינת הלבן, אף על פי שהציצית כשרה, מכל מקום, מאחר שלא נתן כפי הסדר, לא קיים מצוות הקדמה [של התכלת], ואין זו מצווה מן המובחר. >ולדברי רמי בר חמא, אם משנתנו כרבי, זהו ששנינו, "והלבן אינו מעכב את התכלת", שאף על פי שלכתחילה יש להקדים את הלבן, מכל מקום, אין הדבר מעכב, ואם הקדים את התכלת, הציצית כשרה.<

ב. בבגד תכלת [של צמר].

לדעת רמי בר חמא – מאחר שבבגד צמר, התכלת היא מן הכנף, ובה מתקיים הכתוב הראשון, "ונתנו על ציצת הפנף", יש להקדים את נתינת התכלת לנתינת הלבן. >ולדברי רמי בר חמא, אם משנתנו כרבי, זהו ששנינו, "התכלת אינו מעכב את הלבן", שאף על פי שבבגד כזה, לכתחילה יש

להקדים את התכלת, מכל מקום, אין הדבר

מעכב, ואם הקדים את הלבן, הציצית כשרה.

ולדעת רבא – אף בבגד שכולו תכלת, **יש להקדים את נתינת הלבן**, כי כשאמרה תורה "וְנָתַנּוּ עַל צִיצֵת הַכֶּנֶף", לא התכוונה לכל בגד בפני עצמו, שיש להקדים את נתינת הציצית שהיא ממינו, אלא על כלל הבגדים דברה, שתחילה יש לתת את הציצית שהיא ממין הבגדים, שרובם פשתים, ואחר כך את הציצית שהיא תכלת.

דין גרדומין

מבואר בגמרא, שלדעת רבי, האומר, שאין מצוות ציצית אלא בשני המינים יחד, לבן תכלת, [וצריך שיהיה בהם שיעור כפי שיתבאר בעזה"י בדף ל"ט], **מכל מקום, אם אחר שנעשית הציצית כהלכתה משני המינים, נפסקו [כל] החוטים של מין אחד, עד שנשאר מהם מעט, אם אותו מעט יש בו כדי שיעור עניבה**, [כלומר שניתן לעשות קשר עניבה מאותו שיור], **הציצית כשרה**. <ולדברי רבא, אם משנתנו כרבי, על עניין זה שנינו, "התכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת", שדיי במין אחד שיש בו שיעור שלם, ומעתה אף אם חסר מהמין השני עד שיעור כדי עניבה, אין הדבר מעכב.

- ונסתפקו בגמרא האם שיעור זה הוא כדי שיעשו עניבה מכל חוט בפני עצמו, או שיעשו עניבה מכל החוטים יחד.

- וכשהחוט עבה, ואי אפשר לעשות בו עניבה, אבל אם היה חוט דק באורך הזה, היה אפשר לעשות בו קשר עניבה, גם החוט העבה נחשב כיש בו שיעור עניבה, כי בכך שהוא עבה וניכר יותר מהדק, הוא עדיף, ואין השיעור תלוי בכך שבמציאות ניתן לעשות את העניבה, אלא שיש בו שיעור מסוים, [שהוא שיעור עניבה בחוט דק], וכשהוא עבה, הוא גדול יותר מהדק, ואם הדק כשר, כל שכן שהעבה כשר.

- וי"מ שכל זה כדעת רבי ששני המינים מצווה אחת, ולכן בכך שחצייה קיים בשלימות, הוא מועיל שלא לפסול החצי שנפסק עד שיעור עניבה. אבל לדעת חכמים, מאחר שכל מין מצווה בפני עצמה, לא תועיל האחת לחברתה, ואם נפסקו ממין אחד עד שיעור עניבה, אין המין השלם מועיל להכשיר את המין שנפסק, וכל מין שנפסק בו אפילו חוט אחד, הרי זה פסול, כי אין דבר שלם להועיל לו.

- וי"מ שלא מסתבר שסוגיה זו שלא כדעת חכמים, ולכן גם לדעת חכמים הדין כן, שאם נפסקו שני חוטים, השניים השלמים מועילים להכשיר.

- וי"מ שאמנם סוגיה זו כדעת רבי, אבל לא נאמר כאן שלדעתו הציצית כשרה רק כשנשאר בחוטים שנפסקו כדי עניבה, אלא אף כשנפסקו החוטים מתחילתם, ולא נשאר בהם אלא כלשהו, המין השלם מועיל להכשיר. ולעניין זה חכמים חולקים עליו, אבל אם נשאר כדי עניבה, גם חכמים מודים שהשלמים מועילים להכשיר.

קשר על כל חוליא

מבואר בסוגיה, שבציצית יש גדיל וענף, הגדיל הוא החלק שהחוטים כרוכים יחד, והענף הוא החלק שהחוטים פתוחים, וכמו כן מבואר, שהגדיל עשוי מחוליות חוליות, [בכל חוליא, אחד מהחוטים נכרך סביב החוטים האחרים], ובסוף הגדיל עושים קשר, כדי שלא יפתח.

ולדעת רבא – מתוך הדין המבואר לעיל, שהציצית כשרה גם אם נפסקה, ונותרו בה רק גרדומים מחוץ לגדיל, יש ללמוד, שצריך לעשות קשר בין כל חוליא לחוליא, שכן כשנותר חוץ לקשר שבסוף הגדיל רק חוט כלשהו, הקשר עומד להיפתח, ואם הוא קשר יחידי, כשהקשר הזה יפתח, כל הגדיל יפתח עמו, ואין כאן גדיל, ורק אם נאמר, שיש קשר בין כל חוליא וחוליא, לא יפתח כל הגדיל, כשיהיה חוצה לו חוט כלשהו, כי כשיפתח הקשר החיצון, תפתח עמו רק חוליא אחת, אבל שאר הגדיל יעמוד במקומו.

אולם – יש לדחות ראיה זו, כי יתכן, שהדין האמור לעיל, שהציצית כשרה כשנפסקה ונותרו בה גרדומים, אמור רק בציצית שעשו לה קשר נוסף על החיצון, אבל אין חיוב בדבר, וניתן לעשות בלא קשר נוסף, ואם לא נעשה לה קשר נוסף, באמת אינה כשרה על ידי גרדומים.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248